

Az erdei szalonka húzásáról.

Mihelyt a szalonka-szezón deledő pontján, vagyis a hosszúcsőrűek tömeges érkezésének idejével a *fővonulás* beállt, az eddigi gyér szalonkaröpködést ama bizonyos csillag szelíd fénye mellett esti szürkület és virradatkor egy rendszeresebb mozgalom, a *húzás* váltja föl, mely tudvalevőleg az erdő koronájának közvetlen csúcsa felett történik, miközben a szalonkák azokat az ismert hangokat adják s lassú, imbolygó repülésükkel, denevérszerűen jobbra vagy balra ki-kicsapva, árnyként tűnnek tova az esthomály csendjében. Ez az igazi, vagyis *szabályos húzás* menete és formája, mert a vadászok megkülönböztetnek *szabálytalan húzás-t* is, amely karakterére nézve a rendes húzástól igen különbözik. Nem a szokott csendes, lassú modorú, ellenkezőleg bizonyos idegesség jellemzi és igen gyors menetű, a szalonka nem csap ki s a sűrű csaltok felett csekély magasságban surran tova, emellett a jöttét jelző szokásos szalonkadorombolást, a jól ismert *krokro-t* sem hallatja, legfőlebb valami sajátságos sziszegő, vagy piszegő hangot ad olykor, legtöbbször azonban némán teszi gyors, szinte villanatszerű légi útját. — A szabálytalan húzás az igazi mozgalom kezdetlegessége, de meteorológiai okok, szélsőségek is előidézhetik még a szezón deledőjén is, például szeles, rideg időjárás, fagy stb. Azonban, ha szép csendes és meleg, szóval tavaszi időjárás lép uralomra — és kivált ha kissé megkésik a fölvonuló raj s mintegy hirtelenül köszönt be azután: a szalonkák megérkezésük után rövid idő múlva már megkezdik szabályos esti mozgalmukat, mely rendes körülmények között a szezón elején (vagyis annak első stádiumában) egyesével, majd kettőben, sőt ha sok a szalonka, hármasával, négyesével is történik, mely alkalommal néha erősen hajtják egymást, kergetőznek az esti homályba a szerelmeskedő hosszúcsőrű vándorok, sőt gomolyagba verődve a levegőben, harcot is vívnak egymással, a lesben álló vadász nagy gyönyörűségére. — A húzás élénksége és forma tekintetében igen különböző; a húzó példányok ilyen viselkedése azonban egy és ugyanazon estén mindig egyforma. Enyhe tavaszi estéken tapasztalás szerint a húzás legélénkebb szokott lenni, főleg kissé borultas időben, de nem ritkán esőpermetezéskor is bámulatos arányokat ölt a húzás, úgy, hogy a hangos dorombolással, sziszegéssel közeledő éji vándorok szinte szakadatlan egymásutánban haladnak el a vadász állása előtt. Viszont ezzel ellentapasztalat, hogy *hideg* holdfényes s csillagsátoros tavaszi estéken igen kevés kedvet mutatnak az öntudatos szállingózásra s a mozgalom ilyenkor feltűnően csekély mérvben nyilvánul. Éles keleti és északkeleti széllel pedig egyetlen szalonka se mozdul ki helyéből, vagy csak kivételesen egy-két darab nagy erdőterületen, az is rosszul, némán, szóval szabálytalanul húz. Általában a keleti s a dermesztő északkeleti szelek még a húzási szezón zenitjén is befolyásolhatják a mozgalmat, sőt mint nem egy esetben kitűnt, arra végzetes hatást is gyakorolhatnak, sőt állítólag visszavonulásokat is eredményezhetnek (?) rövidebb vidéktávolságokra; az azonban kétségtelen, hogy a kárpátokban hirtelen keletkező télies jellegű zivatarok, hóviharak a megtelepedett szalonkákat néha az aljakra, vagy az előhegységekbe űzik vissza s odalenn új szalonkaidény kezdődik. — A húzás aznapi lefolyását illetőleg tapasztalati tény még az is, hogy hideg, borongós időben erős nyugati, vagy északnyugati széllel is igen rossz szokott lenni a húzás még akkor is, ha az alkonyt megelőzőleg a zord idő tetemesen alábbhagy szilajságával, vagy ha fölenyhülve, ez állapotban éjen át meg is marad. Így tehát regulának vehető az is, hogy a szélviharos napokat követő szelíd, enyhe alkonyok sem bírnak befolyással a húzás élénkítésére. — Megfigyeltetett, hogy — rendszerint zivatarok közeledtét jósoló — szélcsöndes, tikkasztó meleg estéken némelykor a legpompásabb mozgalom fejlődik ki s a húzás teljes, élénk zenével s nagy mozgalmassággal folyik. Ha azonban a zivatart megelőzőleg igen világos ég mellett meleg, száraz keleti szél lép uralomra,

úgy ez a körülmény a húzás ellanyhulását vonja maga után, sőt a mozgalomra gyakran majdnem teljesen megsemmisítő hatást gyakorol. Ellentétes kivételes esetek igen ritkák; azért ezt a pontot is regulának veheti a szalonka-vadász. — Hogy szakadó meleg esőben és hózivatarok alkalmával is néha nagyon élénk húzások vannak, az már sokszor megfigyeltetett; azonban ilyenkor többnyire igen rövid ideig, úgyszólván csak percekig tart az. Az is tény, hogy még erősen zivataros időben, csapkodó esővel párosult szélviharral is szállanak egyes szalonkák; hanem ilyenkor a húzás nélküli igazi jellegét és szinte csak futólagos. Az előkerülő egyes szalonkák hosszú időközökben s korántsem a megszokott kényelmes lebegéssel lassan húzódnak, hanem többnyire nagyon is gyorsan és hangtalanul surrannak tova a fölött irányba. Az a régi vadászelv, hogy a szalonka hideg és szeles időben épen nem húzna, vagy ha húz is, csak rövid ideig s akkor is mindig hangtalanul és sebesen, mélyedésekben és völgyekben — bár szerintem is regula, mindamellett nem ritkán lehet ennek az ellenkezőjét tapasztalni. Nem egy érdekes példát tudnék ennek bizonyítására felhozni, de legyen elég *Chernel Pista* barátom egy idevágó adata, melyet a „*Vadászlap*“-ban közölt s amely közlemény következőképen hangzik: „Régi vadászvélelem, hogy a szalonka nagyon hideg, szeles időben vagy havazásban nem húz s ha húz is, igen rövid ideig. Ezt az elterjedt nézetet 1885 tavaszán Pozsonyban többször alkalmam volt kétségbe vonni, különösen márczius 23-án esti lesen. E nap az időjárás annyira meghiűvösült, hogy délután 4 órakor erősen kezdett *havazni*. Két vadásztársammal szalonkacserkészeten lévén, csupa kíváncsiságból megpróbáltuk lesen maradni, vajjon ily gonosz időben húznak-e a szalonkák?

Minden remény nélkül — inkább csak kísérletképen — álltunk helyünkön s alig hittem füleimnek, mikor a majdnem arasznyi hóban, folyton sűrűen hulló hópelyhek közt várva a kétes szerencsét, egy lövést hallok s nemsokára még néhányat. Jobban kezdtem figyelni. Csakugyan a völgyben alattam hallok egy szalonkát várakgni, egy két percz múlva pedig egyet szisszenteni. Lejebb ereszkedtem tehát a völgyfalán, gondolván, hogy csak a mélyedésben húznak egyes szalonkák és itt hamarabb mosolyoghat szerencse fegyveremre, ha ugyan e hózivatar közt mosolyogni képes. De alig értem új állásomra, legnagyobb boszuságomra a régi fölött lassan *lebegve* vákogott a hosszúcsőrű vendég annélkül, hogy árthattam volna neki. Visszasiettem állásomra s ekkor a hóval fődött sűrűség alól kelt egy ki, de csak zaját hallottam. A les vége felé még egy húzott mellettem, ezt le is löttem. Jobb és balfelől állott szomszédaim szintén láttak néhány szalonkát; ezekhez véve a környéken történt lövéseket — bár tekintettel lévén arra is, hogy esetleg egy-egy darabot kétszer láttunk — mégis nem szólhattunk ellene a tapasztalatnak, hogy: *a szalonkák daczára e szibériai időnek, kedvezően és elég számosan húztak.* — Természetesen, minthogy az időjárás végtelen sok és hirtelen jelentkező változásoknak van alávetve, eltekintve a főntebb fölállított szabályoktól — az ugyanaz nap uralgó időjárásból előre sohasem lehet teljes bizonyossággal az alkonyi húzás élénkségére, kevésbbé élénkségére, vagy épen teljes lanyhaságára következtetni, illetőleg azt teljes biztonsággal megállapítani, hogy egyáltalában fog-e nyilvánulni csak némi mozgalom is a húzást illetőleg, vagy sem. De — mint már főntebb is említve volt — a húzás jellege, a húzó szalonkák viselkedése sem mindig egyforma a húzások alkalmával. Így némely alkonyon mindegyik korán, alig a nap leáldozta után kezd már mozogni, — míg más estén oly későn jönnek, hogy a majdnem teljes sötétségben meglátni is alig lehet őket. Az is előfordul, hogy mindnyája rendkívül sebesen és magasan közeledik a húzás alatt, csak olykor hallatva egy rövid szisszentést (ez már *szabálytalan húzás*); míg másnap hangosan dorombolva és szünet nélkül sziszegve normális magasságban s a szokott lassúsággal húzódnak el állásunk előtt (ez a szokott *szabályos húzás*).

Vannak ismét közbeeső esetek emellett, midőn egyetlen húzó szalonkát sem tudunk felfedezni, míg tán a rákövetkező alkonyon nagy csodálkozásunkra ismét pompás, szabályos mozgalom áll be.

A területet illetőleg tény az, hogy az egymással összefüggésben álló kiterjedtebb erdőterületek mindig biztosabb kilátást nyújtanak a húzásra, mint a kisebb erdőrészek, még ha aznap a környék megvadásztatott is, mert a nappali abajgatás ama körülménynél fogva, hogy az ily nagyobb vadásztereken a szalonkák egymástól többnyire nagyobb távolságokra lévén elszóródva, mind fel nem találhatók s így egy nagy részük háborítlanul marad, az alkonyi húzás mozgalmára megsemmisítő befolyást nem gyakorol, miként ellenben, a kisebb pagonyoknál tapasztaljuk; másrészt pedig, az ily kiterjedtebb erdőségekből, alkalmas időben, midőn — vadászmondás szerint: „a kívánatos körülmények jól összevágának“, a húzó szalonkák órájárásnyira is elkóborolnak. Föltétlenül áll s igen természetes, hogy a kisebb pagonyokban sohasem, vagy csak rendkívül szalonka-gazdag évadokban szokott valamirevaló mozgalom kifejlődni a húzást illetőleg. De az ily apróbb területeknek nappali megvadászása mindig tönkreteszi az alkonyi húzás iránt táplált reményeinket. A háborgatott szalonkák ugyanis, szabályos húzás helyett rendetlenül röpködve s többnyire hallgatagon s igen későn — majdnem az éj beálltával — szállanak tovább. Hogy a nagyobb terjedelmű összefüggő erdőségekből vannak egyes oly részletek, melyeket alkonyi húzások alkalmával a szalonkák alig, vagy egyáltalában nem is érintenek; az tapasztalati tény, melynek bizonyos, eddig ismeretlen körülményekkel lévő okozati összefüggését azonban kideríteni eddig még nem sikerült s alig is fog valamikor sikerülni. Az tény, hogy az ily mellőzött helyektől nem igen távol, sőt nem egy esetben már a legközelebbi pagonyban ugyanazon alkonyon a leggyönyörűbb s a legszabályosabb mozgalom folyik le, pedig látszólag sem a talajviszonyok, sem erdészeti tekintetből a vonuló pontok alja szembevetendő különbséget nem mutat. De emellett viszont az is áll, hogy egynemely erdőponttól, melyet tapasztalatilag a húzó szalonkák különös előszeretettel érintenek, éveken át, minden fölfedezhető ok nélkül, mely azt előidézte, hirtelen elidegenednek. Hogy eme jelenségnek is mely körülményben rejlik a helyes magyarázata, azt megmondani nem lehet; a következtetésekhez pedig mindig sok kétség fér, abba nem bocsájtkozunk. Ami a húzási mozgalomra nézve kedvező és kiválasztani szokott erdőtereket, továbbá a húzás alacsonyabb vagy magasabb voltát illeti, azt tapasztaljuk, hogy ámbár a párosodási útjokat tevő szalonkák mindig kiváló előszeretettel húznak el fiatal vágásrészek s növendék szálerdők felett (de sőt erdei csapásokat és szélesebb erdei utakat is szívesen kereszteznek, valamint erdei réteket is felkeresve húzásokban, úgy az erdőszélekre is kiszállva), mégis az időjárásához s az alkonyi sötétebb vagy világosabb voltához képest, a terepviszonyokat mindig tekintetbe szokták venni a követendő vonalra nézve s ehhez képest változó alakú terepek felett vezet el az, tetemesebb vagy kevésbé jelentékeny magasságban. Így nedves, esős és borongós időben szakadékok, völgyoldalak és mélyedések mentében, ellenben hűvös idővel és világos alkonyokon inkább magasabb hegyoldalak és magaslatok felett húznak el. Minél magasabb a pont, amely felett elhúznak, annál alacsonyabban — s ellenben minél mélyebb az (pl. völgyek s egyéb mélyedések), annál magasabban repülnek és sajátságos, szinte hihetetlennek látszik az, hogy említett időjárások alkalmával használni szokott légi útjaikat mindig szigorú pontossággal betartják, úgy, hogy eme körülmény folytán szinte rendes váltóknak volnának azok nevezhetők. A budai, szentendrei és pilis-hegységben minden tavaszon számtalan alkalom kínálkozik ennek megfigyelésére. — Ami a hajnali húzást illeti, tudvalevőleg a szalonka nem köti magát egyedül az esti szürkülethez, hanem ép úgy kivonul hajnalban is, mint estenden s szintén hangos dorombolással és sziszegéssel

jelenti be közeledését. Azonban jóval a reggeli hajnalfakadás előtt szoktak húzni, úgy, hogy a még majdnem teljes sötétségben árnyként gyorsan tovatűnő alakjukat inkább csak sejtjük, mint látjuk. Alig mutatkozik azonban a keleti láthatáron a fényes vonal, már vége szakad a mozgalomnak.

Lakatos K.

Országos ebkiállítás.

„József-Ágost főherceg úr ő cs. és kir. Fensége magas védnöksége alatt álló Országos Magyar Ebtenyésztő Egyesület“ az alábbi kiállítási tudósítást küldte be lapunknak s küldte szét a hazai ebtenyésztők címére:

T. Cím!

„Az Országos Magyar Ebtenyésztő Egyesület“ egy az 1902. tavaszán Budapesten megtartandó országos ebkiállítás létesítésével foglalkozik, mely azonban csak tagjainak és az országban lakó eb tulajdonosok és kynológusok hathatós pártfogásával jöhet létre, de csak olyképen, ha a kiállítás sikere minél számosabb nevezések által előre biztosíttatik.

Tekintve azonban, hogy a kiállítás sikerének biztosításához és annak költségeihez mérten legalább is 250 eb szükségeltetik, alólirott felkéri b. Czimedet, szíveskedjék benevezendő ebeinek megközelítő számát a fajta megnevezésével az erre a célra szolgáló túldali íven megjelölni és a kitöltött ívet 1902. január 25-éig alólirott címéhez juttatni, hogy az Egyesület választmánya azt a kiállítást elhatározó közgyűlés elé terjeszthesse.

Helypénzek: a nyílt-, bajnok- és versenynyertes osztályokban 12 kor., a kezdők- és kölykök osztályában 8 kor. ebekint, a páros és csoport-osztályokban 8 kor. páronként illetve csoportonként; a magyar juhászebek minden osztályban, nemkülönben a pályázon kívül kiállított ebek darabonként 8 koronát fizetnek. Falkák mint olyanok kiállítva 100 korona helypénz mellett fogadtatnak el.

Díjak: a nyílt osztályokban arany-, ezüst-, és bronz-érmek, a bajnok és versenynyertesek osztályában ezüst dísz tárgyak, a többiekben érmek. Azonkívül értékes tiszteletdíjak is kiosztatnak és minden díjazott eb oklevelet kap. Becses Czimed hathatós pártfogását kéri

kiváló tisztelettel

Az Országos Magyar Ebtenyésztő Egyesület
titkári hivatala.

(Budapest, VII., Károly-körút 5/I.)